

О. В. Сичов,
аспірант, Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу,
Приватне акціонерне товариство "Вищий навчальний заклад
"Міжрегіональна Академія управління персоналом"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-7696-955X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.4.181

ЄВРОПЕЙСЬКІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇХ АДАПТАЦІЯ В УКРАЇНІ

О. Sychoy,
Postgraduate student,
Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business,
Private Joint Stock Company "Higher Educational Institution "Interregional Academy of Personnel Management"

EUROPEAN FINANCIAL INSTRUMENTS TO SUPPORT INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP AND THEIR ADAPTATION IN UKRAINE

Стаття присвячена аналізу європейських фінансових інструментів підтримки інноваційного підприємництва та можливостям їх адаптації в Україні. Основна увага приділена вивченню ефективності таких програм, як Horizon Europe, Європейська інноваційна рада (EIC), Європейський інститут інновацій та технологій (EIT) та Erasmus+, а також їх ролі у стимулюванні розвитку інноваційного підприємництва. Досліджено можливості залучення фінансової підтримки для українських стартапів, малих та середніх підприємств (МСП), а також перспективи інтеграції українських компаній у європейську інноваційну екосистему. Проведено порівняльний аналіз програм фінансової підтримки в ЄС та Україні, що дозволило визначити ключові переваги європейських фінансових інструментів, такі як широкий спектр можливостей для фінансування наукових досліджень, технологічного розвитку та комерціалізації інновацій. Разом з тим, ідентифіковано основні бар'єри, що ускладнюють їх ефективне застосування в Україні, зокрема низьку обізнаність підприємців про європейські програми, складність процедур подання заявок, необхідність відповідності міжнародним стандартам та обмежений доступ до глобальних ринків. Результати дослідження свідчать про необхідність розробки комплексної стратегії адаптації європейських фінансових інструментів в Україні. До ключових заходів віднесено покращення інформаційного забезпечення підприємців щодо доступних можливостей, спрощення адміністративних процедур участі у міжнародних грантових програмах, розвиток державної підтримки для співфінансування європейських ініціатив, а також налагодження тісної співпраці між бізнесом, науковими установами та державними органами. Практична значущість дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення механізмів залучення європейських фінансових ресурсів, що може сприяти розвитку інноваційного середовища в Україні та підвищенню її конкурентоспроможності у глобальній економіці. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на аналізі успішних практик впровадження європейських фінансових механізмів у країнах Центральної та Східної Європи, що дозволить розробити оптимальні моделі їх адаптації в українських реаліях.

The article is devoted to the analysis of European financial instruments supporting innovative entrepreneurship and the possibilities of their adaptation in Ukraine. The main attention is paid to the study of the effectiveness of such programs as Horizon Europe, the European Innovation Council (EIC), the European Institute of Innovation and Technology (EIT) and Erasmus+, as well as their role in stimulating the development of innovative entrepreneurship. The possibilities of attracting financial support for Ukrainian startups, small and medium-sized enterprises (SMEs), as well as the prospects for integrating Ukrainian companies into the European innovation ecosystem are studied. A comparative analysis of financial support programs in the EU and Ukraine was conducted, which allowed us to identify the key advantages of European financial instruments, such as a wide range of opportunities for financing scientific research, technological development and commercialization of innovations. At the same time, the main barriers that complicate their effective application in Ukraine are identified, in particular, low awareness of entrepreneurs about European programs, the complexity of application procedures, the need to comply with international standards and limited access to global markets. The results of the study indicate the need to develop a comprehensive strategy for adapting European financial instruments in Ukraine. Key measures include improving information provision for entrepreneurs regarding available opportunities, simplifying administrative procedures for participation in international grant programs, developing state support for co-financing European initiatives, and establishing close cooperation between business, scientific institutions, and government agencies. The practical significance of the study lies in developing recommendations for improving mechanisms for attracting European financial resources, which can contribute to the development of the innovation environment in Ukraine and increase its competitiveness in the global economy. Further research can be focused on analyzing successful practices of implementing European financial mechanisms in the countries of Central and Eastern Europe, which will allow developing optimal models for their adaptation in Ukrainian realities.

Ключові слова: інновації, європейські фінансові інструменти, адаптація в Україні, інноваційна екосистема, міжнародна інтеграція, фінансова підтримка.

Key words: innovation, European financial instruments, adaptation in Ukraine, innovation ecosystem, international integration, financial support.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток інноваційного підприємництва є ключовим фактором економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення її стійкості в умовах глобалізації. В країнах Європейського Союзу діє розвинена система фінансових інструментів підтримки інноваційних підприємств, яка включає грантові програми, спеціалізовані фонди венчурного капіталу, програми гарантування кредитів, податкові стимули та інші механізми, що сприяють розвитку високотехнологічних компаній. Зокрема, такі ініціативи, як Horizon Europe, European Innovation Council (EIC), InvestEU та Європейський фонд стратегічних інвестицій (EFSI), забезпечують фінансову підтримку стартапів та малого і середнього бізнесу, що займається розробкою інноваційних технологій.

Водночас в Україні, попри наявність певних програм державної підтримки інноваційного підприємництва, фінансові можливості для розвитку інновацій залишаються обмеженими. Основними викликами є недостатня розвиненість венчурного капіталу, низький рівень залучення приватних інвесторів, складність доступу до міжнародних фінансових ресурсів, бюрократичні бар'єри та нестабільність правового середовища. У цьому контексті актуальною науковою та практичною проблемою є аналіз європейських фінансових інструментів підтримки інноваційного підприємництва, визначення їх ефективності та механізмів адаптації до українських реалій. Важливо дослідити, які з цих інструментів можуть бути впроваджені в Україні з урахуванням її економічних, фінансових та інституційних особливостей, а також розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення вітчизняної політики фінансування інновацій.

Таким чином, дана стаття спрямована на теоретичне та практичне обґрунтування можливостей ви-

користання європейських фінансових механізмів в Україні, що сприятиме формуванню ефективної екосистеми підтримки інноваційного бізнесу, покращенню умов для розвитку стартапів та підвищенню конкурентоспроможності української економіки в цілому.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання інноваційного підприємництва в країнах Європейського Союзу, а також фінансових інструментів його підтримки, привертає увагу багатьох науковців та дослідників у сфері економіки, фінансів та державної політики. Дослідження у цій галузі охоплюють різні аспекти, включаючи ефективність механізмів фінансування, вплив державних і приватних інвестицій на розвиток інноваційного сектору, а також адаптацію європейського досвіду в інших країнах. Серед відомих учених, які зробили значний внесок у вивчення фінансових інструментів підтримки інновацій, можна відзначити Й. Шумпетера, який ще у XX столітті заклав основи концепції інноваційного підприємництва та визначив ключову роль фінансових ресурсів у процесі технологічного розвитку. Надалі ці ідеї розвинули дослідники, що вивчали політику фінансування інновацій в ЄС, серед яких Ф. Агіон, Д. Одрічетт, Б. ван Пітегем та інші.

Наукові роботи також аналізують роль фінансових інструментів у підвищенні конкурентоспроможності малих і середніх інноваційних підприємств (МСП). Вітчизняні дослідники, зокрема А. Матвєєва, О. Федірко, звертають увагу на важливість інтеграції фінансування з механізмами технологічного трансферу та міжнародної співпраці. Окрім цього, окремі науковці вивчають питання адаптації європейських фінансових інструментів у країнах, що розвиваються, включаючи Україну. Так, у працях українських та міжнародних експертів аналізуються перспективи впровадження європейського досвіду підтримки інноваційного підприємництва, з урахуванням особливостей національного економічного середовища, законодавчих бар'єрів та доступності фінансових ресурсів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз європейських фінансових інструментів підтримки інноваційного підприємництва та визначення шляхів їх ефективної адаптації до українського економічного середовища. Дослідження охоплює такі завдання: характеристику ключових європейських програм, зокрема Horizon Europe, EIC, EIT та Erasmus+, оцінку їх ефективності у країнах ЄС, а також виявлення бар'єрів, що ускладнюють доступ українських підприємств до цих ресурсів. Особлива увага приділяється аналізу механізмів адаптації зазначених інструментів в Україні з урахуванням національних особливостей та законодавчих обмежень. На основі отриманих даних розроблено рекомендації щодо вдосконалення механізмів інтеграції українських стартапів і підприємств у європейську систему фінансової підтримки, що сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний світовий розвиток дедалі більше спирається на інновації як ключовий фактор економічного зростання та конкурентоспроможності. Теоретичні засади інноваційного розвитку економіки були закладені ще Йозефом Шумпетером, який визначив інновації як рушійну силу економічних циклів та трансформацій. Його концепція довгих хвиль розвитку економіки передбачає періодичне виникнення нових технологічних базисів, які витісняють застарілі способи виробництва, забезпечуючи стрибкоподібне зростання.

Згідно з теорією Шумпетера, економічний розвиток відбувається нерівномірно, оскільки інновації формують життєві цикли, що характеризуються появою базисних і поліпшуваних змін, які вступають у конкурентну взаємодію. Саме інвестування в новітні технології, а не просто в розширення виробництва, визначає поступальний рух економіки вперед. Важливим аспектом є також кластеризація інновацій, яка сприяє формуванню нових промислових напрямів і галузевих трансформацій.

Йозеф Шумпетер став одним із перших економістів, який розглянув інновації як основний рушійний фактор економічної динаміки. У своїй праці "Теорія економічного розвитку" він запропонував концепцію економічної динаміки, засновану на ідеї "нових комбінацій" [5]. Це поняття охоплює п'ять ключових напрямів розвитку:

- створення нових товарів або значне поліпшення існуючих — поява принципово нових продуктів або суттєве вдосконалення вже відомих;
- впровадження нових методів виробництва — радикальні зміни у виробничих процесах, що підвищують ефективність;
- комерційне використання нових благ — поява нових способів збуту та просування товарів на ринку;
- освоєння нових ринків — географічне розширення економічної діяльності, вихід компаній на нові території;
- зміна джерел постачання сировини або перегрупування галузей — формування нових ланцюгів постачання, зміна галузевої структури економіки.

Шумпетер доводив, що інновації не є поступовим та рівномірним процесом. Навпаки, він наголошував на їх стрибкоподібному та суперечливому характері. Впровадження радикальних нововведень руйнує стару економічну рівновагу, змушуючи компанії адаптуватися в економіці, де кожен новий технологічний уклад витісняє попередній, запускаючи черговий етап розвитку.

Таким чином, згідно з теорією Шумпетера, науково-технічний прогрес не є плавним процесом оновлення технологій. Він відбувається через періодичні економічні кризи та структурні трансформації, які стають каталізатором нового економічного зростання. Саме така модель інноваційного розвитку лежить в основі сучасних економічних стратегій багатьох країн світу.

Термін "інновація" (Innovation) вперше увів у науковий обіг австрійський економіст Йозеф Шумпетер. Він визначав інновацію як будь-яку зміну, що відбувається внаслідок використання нових або вдосконалених рішень технічного, технологічного, організаційного характеру на всіх етапах економічної діяльності — від

Рис. 1. Підходи до визначення інновацій

Джерело: сформовано на основі [3, с. 21].

виробництва до післяпродажного обслуговування. Згідно з концепцією Шумпетера, саме інновації є головним рушієм економічного розвитку, оскільки вони спричиняють творче руйнування, що веде до заміни старих технологічних укладів новими.

Учений виділив кілька основних видів інновацій: технологічні нововведення (створення принципово нових продуктів або технологій), виробничі вдосконалення (модернізація виробничих процесів), організаційні інновації (впровадження нових управлінських підходів), маркетингові інновації (нові методи просування продукції) та логістичні зміни (оптимізація постачання та збуту товарів).

Подальші дослідження інноваційної діяльності розширили понятійне визначення інновацій. У сучасній науці існують різні підходи до трактування цього терміна. Технологічний підхід визначає інновацію як новий продукт або технологічний процес. Економічний підхід розглядає інновації як фактор конкурентних переваг та економічного зростання. Соціальний підхід акцентує увагу на будь-яких нововведеннях, що сприяють розвитку суспільства.

Таким чином, концепція інновацій, започаткована Й. Шумпетером, стала фундаментом для сучасної економічної теорії. Його ідеї про роль інновацій у динаміці економічних процесів, циклічності розвитку та механізмах творчого руйнування залишаються актуальними й сьогодні, впливаючи на стратегії економічного зростання в усьому світі [3, с. 21—22].

На рисунку 1 зображені різні підходи до визначення інновацій.

Інновація — це цілеспрямована і корисна зміна, яка покращує попередній стан певного об'єкта чи процесу. Її головною особливістю є обов'язкове практичне застосування, оскільки будь-яке нововведення має принести конкретний корисний результат. Об'єктом інновацій можуть бути вироби, технології, методи організації виробництва та управління, що впливають на ефективність господарської діяльності. Вони є ключовим інструментом розвитку, адже сприяють зростанню продуктивності, конкурентоспроможності та адаптації до змін у ринковому середовищі. Таким чином, інновації — це не просто нововведення, а системні зміни, що забезпечують сталий розвиток економіки та суспільства загалом.

В умовах сучасної глобалізації інноваційний розвиток стає пріоритетом для країн Європейського Союзу, які активно впроваджують новітні технології та підтримують наукові дослідження. Досвід ЄС у цій сфері є надзвичайно важливим для України, яка перебуває в процесі економічної трансформації та інтеграції до європейського ринку. Аналіз європейських підходів до інноваційного розвитку дозволяє визначити перспективні напрями для адаптації цих стратегій у вітчизняних умовах.

В межах фінансування Європейського Союзу інноваційні фінансові інструменти є альтернативою традиційним прямим субсидіям. Вони охоплюють широкий спектр схем фінансування, зокрема поєднання субсидій із кредитами, що дозволяє підвищити ефективність використання фінансових ресурсів.

Ці інструменти поділяються на дві основні групи:

1) інструменти ризикового та акціонерного капіталу, які надають фінансування компаніям у вигляді інвестицій в обмін на частку власності;

2) боргові інструменти, що включають кредити та гарантії, надані фінансовим посередникам, які потім спрямовують кошти цільовим групам.

Головною перевагою інноваційних фінансових інструментів є зниження ризиків для інвесторів та стимулювання приватного капіталу. Вони дозволяють залучати фінансування у проекти, які за звичайних умов могли б вважатися занадто ризикованими для приватного сектору. Це сприяє реалізації інноваційних ініціатив та підтримці сталого економічного розвитку [8, Р. 122].

Сучасна інноваційна політика Європейського Союзу базується на комплексному підході до стимулювання технологічного розвитку та економічного зростання. Для її ефективного управління та реалізації можна визначити прозору модель ідентифікації груп інструментів, яка дозволяє систематизувати та оптимізувати заходи підтримки інновацій у різних сферах.

Однією з ключових груп інструментів є фінансові механізми, які спрямовані на зниження фінансових бар'єрів для реалізації інноваційних проєктів. Вони включають гранти, субсидії, кредити, інвестиційні фонди та гарантії, що сприяють залученню приватного капіталу та державної підтримки. До таких інструментів належать програми Horizon Europe, Європейська інно-

Таблиця 1. Класифікація інструментів інноваційної політики ЄС

Програма	Мета	Основні напрями фінансування	Цільова аудиторія	Бюджет (2021-2027)
Horizon Europe	Підтримка досліджень та інновацій для вирішення глобальних викликів і зміцнення конкурентоспроможності ЄС	Дослідницькі проекти, розробка нових технологій, екологічні та цифрові ініціативи	Дослідницькі установи, університети, підприємства, окремі дослідники	93,5 млрд євро
Європейська інноваційна рада (EIC)	Фінансування проривних технологій та стартапів для масштабування інновацій	Гранти та інвестиції у стартапи та МСП, підтримка проривних технологій	Стартапи, МСП, високотехнологічні компанії, дослідники	Частина бюджету Horizon Europe
Інвестиційний фонд Європейського інституту інновацій та технологій (EIT)	Стимулювання підприємництва та комерціалізації інновацій	Освіта, дослідження, створення інноваційних екосистем	Університети, підприємці, стартапи, корпорації	Частина бюджету Horizon Europe
Erasmus+	Підтримка освіти, навчання, молоді та спорту в Європі	Академічна мобільність, співпраця у сфері освіти, цифрові та екологічні ініціативи	Студенти, викладачі, освітні установи, молодіжні організації	26,2 млрд євро
Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA)	Фінансування міжнародної мобільності та кар'єрного розвитку дослідників	Докторські та постдокторські програми, міждисциплінарні дослідження, наукове співробітництво	Дослідники, університети, наукові установи, підприємства	6,6 млрд євро

Джерело: сформовано на основі [6].

ваційна рада (EIC), Інвестиційний фонд Європейського інституту інновацій та технологій (EIT), які забезпечують як пряму фінансову підтримку, так і доступ до ризикового капіталу.

Наступною важливою групою є регуляторні інструменти, які створюють сприятливі умови для розвитку інновацій. Вони охоплюють підтримку інтелектуальної власності, стандартизацію, гармонізацію законодавчих норм, антимонопольну політику та спрощення бюрократичних процедур для інноваційного бізнесу. Регулювання відіграє вирішальну роль у створенні єдиного європейського ринку технологій та усуненні адміністративних перешкод для підприємців.

Важливим напрямом є інфраструктурна підтримка, що передбачає розвиток інноваційних екосистем шляхом створення наукових парків, технологічних платформ, цифрових хабів, лабораторій та дослідницьких центрів. Такі інституції сприяють обміну знаннями, співпраці між науковими установами та бізнесом, що в результаті стимулює швидку комерціалізацію технологій та проривні наукові відкриття.

Окрему роль відіграють освітні та кадрові інструменти, які орієнтовані на розвиток людського капіталу. Вони включають фінансування освітніх ініціатив, академічних обмінів та програм професійної підготовки у сфері високих технологій. Наприклад, програми Erasmus+ та Marie Skłodowska-Curie Actions забезпечують мобільність дослідників, розвиток навичок і за-

лучення молодих науковців до європейського інноваційного простору.

Завершальним елементом є мережеві інструменти, які сприяють міжнародній співпраці між різними учасниками інноваційної екосистеми. Вони включають створення платформ обміну досвідом, формування консорціумів, партнерських проектів між бізнесом, науковими установами та державними структурами. Такі ініціативи сприяють інтеграції національних інноваційних систем у єдину європейську мережу, що полегшує доступ до фінансування, експертної підтримки та технологічного трансферу.

Таким чином, система інноваційної політики ЄС базується на чіткій ідентифікації груп інструментів, кожна з яких виконує важливу функцію у стимулюванні інноваційної діяльності. Поєднання фінансових, регуляторних, інфраструктурних, освітніх та мережевих механізмів забезпечує ефективну координацію між державних ініціатив, сприяє розвитку технологічного підприємництва та інтеграції країн-членів і партнерів у єдиний європейський інноваційний простір.

У таблиці 1 показана відображено основні характеристики інноваційних програм ЄС, що сприяють розвитку науки, підприємництва та освіти.

Україна, незважаючи на повномасштабні військові дії на своїй території, активно інтегрується в європейський науковий, інноваційний та освітній простір. Одним із ключових напрямів цієї інтеграції є адаптація фінан-

сових інструментів Європейського Союзу (ЄС) для підтримки досліджень, інновацій, освіти та підприємництва.

Для ефективного використання європейських фінансових інструментів в Україні важливо створити механізми адаптації та імплементації, які дозволять залучити кошти та максимально інтегрувати українських науковців, підприємців та установ у європейську інноваційну екосистему.

Незважаючи на значний потенціал європейських фінансових інструментів, їх адаптація в Україні стикається з низкою викликів:

1. Адміністративні бар'єри. Для полегшення доступу українських установ до європейського фінансування необхідно спростити бюрократичні процедури, покращити прозорість відбору проєктів та підвищити ефективність координації міждержавних ініціатив.

2. Недостатня поінформованість. Багато українських науковців та підприємців не знають про можливості участі в європейських програмах. Для вирішення цієї проблеми необхідно проводити інформаційні кампанії, створити національні консультаційні центри, які допомогатимуть подавати заявки на фінансування, а також запровадити онлайн-платформи для доступу до актуальної інформації.

3. Фінансова співвідповідність. Оскільки більшість програм ЄС передбачає співфінансування, Україні необхідно створити додаткові механізми залучення коштів, включаючи партнерські ініціативи з міжнародними донорами, приватними інвесторами та державними фондами.

4. Інституційна спроможність. Для ефективного використання фінансування важливо розвивати компетенції українських грантових менеджерів, навчати фахівців із залучення інвестицій та створювати спільні платформи для комунікації між українськими та європейськими партнерами.

Європейська Комісія активно розширює підтримку для української наукової та інноваційної спільноти, запроваджуючи три нові ініціативи. Вони спрямовані на поглиблення співробітництва між Україною та Європейським Союзом у сфері досліджень, технологій та інновацій.

Нові ініціативи включають:

- представництво Horizon Europe у Києві;
- нову діяльність Європейської інноваційної ради (EIC) для підтримки українських високотехнологічних стартапів;

- центр спільноти Європейського інституту інновацій та технологій (EIT).

Європейська Комісія відкрила представництво Horizon Europe (Horizon Office) у Києві для покращення інтеграції України в Європейський науково-дослідний простір. Це представництво працює на базі Національного фонду досліджень України та сприяє тіснішій співпраці між українськими та європейськими дослідниками та інноваторами.

У межах цієї ініціативи було започатковано програму EIC4Ukraine, яка передбачає фінансування у розмірі 20 мільйонів євро для українських технологічних стартапів.

Що також важливо, Європейський інститут інновацій та технологій (EIT) створив Центр спільноти EIT у Києві. Організацією роботи центру займається Український фонд стартапів, що дозволяє ефективно поєднувати національні та міжнародні ресурси для підтримки інноваційної діяльності.

Ці три нові ініціативи ЄС є стратегічним кроком до посилення співпраці між Україною та Європою у сфері досліджень, науки та високих технологій. Horizon Europe, EIC та EIT відкривають нові можливості для українських науковців, підприємців та стартапів, допомагаючи їм отримати фінансування, доступ до міжнародних ринків та інтеграцію у європейську інноваційну екосистему. Завдяки цим ініціативам Україна отримує більше можливостей для розвитку науки та технологій, що сприятиме зміцненню економіки та підвищенню конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні.

Отже, таким чином, адаптація фінансових інструментів ЄС в Україні є стратегічним завданням, яке може суттєво прискорити розвиток науки, освіти, інновацій та підприємництва. Використання програм Horizon Europe, EIC, EIT, Erasmus+ та MSCA дозволить Україні інтегруватися в європейський інноваційний простір, підтримати технологічні стартапи, сприяти розвитку наукових досліджень та забезпечити конкурентоспроможність української економіки.

Враховуючи вищезазначене, для досягнення максимального ефекту необхідно усунути адміністративні бар'єри, підвищити рівень поінформованості про можливості фінансування, створити національні механізми співфінансування та посилити координацію між державними та приватними структурами. Завдяки комплексному підходу до адаптації європейських фінансових інструментів Україна зможе не лише залучити значні інвестиції, а й стати повноцінним учасником європейської дослідницької та інноваційної екосистеми.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У статті досліджено європейські фінансові інструменти підтримки інноваційного підприємництва та їх можливу адаптацію в Україні. Проведений аналіз показав, що програми Horizon Europe, Європейська інноваційна рада (EIC), Європейський інститут інновацій та технологій (EIT) та Erasmus+ є ефективними механізмами стимулювання інноваційної діяльності у країнах ЄС, проте їх впровадження в Україні стикається з низкою бар'єрів, зокрема недостатньою обізнаністю підприємців, обмеженим доступом до міжнародних ринків і слабкою державною підтримкою. Результати дослідження свідчать, що успішна адаптація європейських фінансових інструментів в Україні потребує комплексного підходу, включаючи розвиток освітніх ініціатив, покращення регуляторного середовища, розширення міжнародного партнерства та застосування сучасних цифрових технологій для підвищення прозорості фінансування.

Запропоновані рекомендації можуть сприяти підвищенню ефективності національної політики підтримки інноваційного підприємництва та залученню українських стартапів до європейської екосистеми. Перспекти-

ви подальших досліджень у даному напрямі передбачають вдосконалення механізмів фінансової підтримки інноваційних підприємств, аналіз ефективності міжнародних грантових програм та розробку адаптаційних стратегій для їх успішного використання в Україні.

Література:

1. Лаврик О. Л., Коваленко Т. А. Інструменти фінансового ринку в умовах глобалізації. Економічний аналіз. 2017. Т. 27. № 4. С. 134—138.
2. Матвєєва А. В. Європейські фінансові інструменти підтримки МСП. Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах: зб. наук. пр. за матеріалами II Круглого столу, м. Харків, 17 трав. 2019 р. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. С. 42—48.
3. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочилас С. М. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. Тернопіль: ПП "Принтер Інформ", 2015. 224 с.
4. Федірко О. Інструментарій фінансування інноваційного розвитку в ЄС. Журнал "Ринок Цінних Паперів України". 2016. № 5—6. С. 29—36.
5. Шумпетер Й. А. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. 2-е вид., доп. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2014. 246 с.
6. Перелік програм та фінансових інструментів ЄС, відкритих для України. URL: https://www.mk.gov.ua/store/files/announce_1499425690.pdf (дата звернення: 02.02.2025).
7. Савастєєва О. М., Журавльова Т. О., Склярів Д. Ю. Державна фінансова підтримка інноваційної діяльності в національних умовах неіндустріального розвитку. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-31> (дата звернення: 02.02.2025).
8. Btanten E., Purju A. Innovative Financial Instruments in EU Funding Schemes. Baltic Journal of European Studies. 2013. Vol. 3(1). DOI: 10.2478/bjes-2013-0007 (дата звернення: 02.02.2025).
9. Financial instruments: equity, guarantees, and loans. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/financial-instruments-equity-guarantees-and-loans_en (дата звернення: 02.02.2025).
10. Horizon Europe. European Commission. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en (дата звернення: 02.02.2025).
3. Mykytyuk, P. P., Krysko. Zh. L., Ovsyanyuk-Berdadina, O. F. and Skochilyas, S. M. (2015), Innovatsiynny rozvytok pidpryemstva [Innovative development of the enterprise], PP "Prynter Inform", Ternopil, Ukraine.
4. Fedirko, O. (2016), "Toolkit for financing innovative development in the EU", Zhurnal "Rynok Tsinnikh Paperiv Ukrayiny", vol. 5—6, pp. 29—36.
5. Schumpeter, Y. A. (2014), Teoriya ekonomichnoho rozvytku. Doslidzhennya prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidotka ta ekonomichnoho tsyklu [Theory of economic development. A study of earnings, capital, credit, interest, and the business cycle], 2nd ed, Vydavnychy dim "Kyivo-Mohylyans'ka akademiya", Kyiv, Ukraine.
6. mk.gov.ua (2014), "List of EU programs and financial instruments open to Ukraine", available at: https://www.mk.gov.ua/store/files/announce_1499425690.pdf (Accessed 02.02.2025).
7. Savasteeva, O. M., Zhuravlyova, T. O., Sklyarov, D. Yu. (2022), "State financial support of innovative activity in national conditions of non-industrial development", Ekonomika ta suspil'stvo, [Online], vol. 35. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-31>.
8. Btanten, E. and Purju. A. (2013), "Innovative Financial Instruments in EU Funding Schemes", Baltic Journal of European Studies, vol. 3 (1). DOI 10.2478/bjes-2013-0007.
9. European Commission (2025), "Financial instruments: equity, guarantees, and loans", available at: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/financial-instruments-equity-guarantees-and-loans_en (Accessed 02.02.2025).
10. European Commission (2025), "Horizon Europe" available at: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en (Accessed 02.02.2025).

Стаття надійшла до редакції 07.02.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б») Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663